

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТАНЦЮВАЛЬНИХ ШОУ-ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

Мета роботи – виявлення проблемних аспектів та перспектив танцювальних шоу-програм в Україні як однієї з оригінальних форм хореографічного мистецтва у культурному житті нашої країни. **Методологія** дослідження полягає в застосуванні компаративного й логічного методів, що дає змогу проаналізувати певні аспекти розвитку сфери танцювальних шоу-програм в Україні з метою пошуку динамічного погляду на їх майбутнє, нові виміри самореалізації сучасних вітчизняних хореографів. Дослідження також ґрунтувалося на принципі цілісності, що відобразилося в об'єктивному вивченні всіх культурних елементів та фактів розвитку танцювальних шоу-програм у нашій країні. **Наукова новизна** роботи полягає в розширенні уявлень про проблеми і перспективи танцювальних шоу-програм в Україні та інших державах світу. **Висновки.** Проаналізовано культурну проблематику розвитку вітчизняних танцювальних шоу, що є відносно новим дослідницьким питанням для вітчизняної мистецтвознавчої науки. Осмислення проблем і перспектив танцювальних шоу-програм в Україні дає нову точку відліку для розвитку вітчизняного хореографічного мистецтва, зокрема шляхом перейняття кращого зарубіжного досвіду й формування власних танцювальних шкіл.

Ключові слова: шоу-програми, театралізовані танцювальні шоу, індустрія розваг, хореограф, технічні засоби, постмодерн, державна політика.

Наконечная Александра Викторовна, аспирантка Киевского национального университета культуры и искусств

Проблемы и перспективы танцевальных шоу-программ в Украине

Цель работы – выявление проблемных аспектов и перспектив танцевальных шоу-программ в Украине как одной из оригинальных форм хореографического искусства в культурной жизни нашей страны. **Методология** исследования состоит в применении компаративного и логического методов, что позволяет раскрыть и подвергнуть анализу определенные аспекты развития сферы танцевальных шоу-программ в Украине с целью найти динамический взгляд на их будущее, новые измерения самореализации современных отечественных хореографов. Исследование также основывалось на принципе целостности, что отобразилось в объективном изучении всех культурных элементов и фактов развития танцевальных шоу-программ в нашей стране. **Научная новизна** работы состоит в расширении представлений о проблемах и перспективах танцевальных шоу-программ в Украине и других государствах мира. **Выводы.** В работе проанализирована культурная проблематика развития отечественных танцевальных шоу, что является относительно новым исследовательским вопросом для отечественной искусствоведческой науки. Осмысление проблем и перспектив танцевальных шоу-программ в Украине дает новую точку отсчета для развития отечественного хореографического искусства, в частности путем заимствования лучшего зарубежного опыта и формирования собственных танцевальных школ.

Ключевые слова: шоу-программы, театрализованные танцевальные шоу, индустрия развлечений, хореограф, технические средства, постмодерн, государственная политика.

Nakonechna Oleksandra, Postgraduate of Kyiv National University of Culture and Arts

Problems and prospects of Ukrainian dance show programs

Purpose of the work. The study involves identification of problematic issues and prospects of Ukrainian dance show programs, as one of the original forms of choreographic art in the cultural life of our country. The research **methodology** consists of applying comparative and logical methods. This methodological approach allows to reveal and to analyze certain aspects of the development of dance show programs in Ukraine with a view to find a dynamic perspective of their future, new dimensions of self-fulfilment of modern domestic choreographers. The study is also based on the principle of integrity, that appears in objective examination of all facts and cultural elements of the dance show programs in our country. The **scientific novelty** of this work lies in the enhancement of understanding of the problems and prospects of the dance show programs in Ukraine and other countries of the world. **Conclusions.** The paper studies problems of cultural development of the domestic dance shows, which is a relatively new issue for the national art criticism. Understanding of the problems and prospects of Ukrainian dance show programs provide a new starting point for the development of the national choreographic art, in particular by adopting the best foreign experience and form its own dance schools.

Keywords: shows programs, theatrical dance shows, entertainment industry, art, ballet master and choreographer, technical means, postmodern, state policy.

Актуальність теми дослідження. Танцювальні шоу-програми представляють собою розважальні масові заходи, що характеризуються комплексним поєднанням усіх засобів театрального мистецтва, у т.ч. хореографії, світла, темпоритму, мізансцени, шумового оформлення, піротехнічних засобів, музики, слова, сценографії. Крім того, танцювальні шоу-програми характеризуються чіткою особистою позицією і неповторним творчим стилем художника-творця та інших учасників естрадної постановки [6, 98].

Прогрес танцювальних шоу-програм у нашій країні пов'язаний, зокрема, із тим, що сучасна особистість із розвиненим художнім смаком із кожним роком висуває все більш високі вимоги до якості театралізованих танцювальних шоу, очікуючи від кожного видовища вишуканих методів виконання, залучення сучасної техніки звукопідсилення й звукозапису, а також піротехніки, лазерів і світлової апаратури.

Дослідницька проблема має зв'язок із важливими науковими й практичними завданнями. Зокрема, повноцінне вивчення проблем та перспектив танцювальних програм неможливе без залучення наукового інструментарію не лише комплексу мистецтвознавчих дисциплін, а й наук, пов'язаних із вивченням шоу-бізнесу. Крім того, для осягнення впливу танцювальних шоу на суспільство необхідним є залучення методів соціологічних дисциплін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Власне масові театралізовані заходи відносно недавно стали об'єктом дослідження вітчизняних учених-мистецтвознавців, у т.ч. науковців Київського національного університету культури і мистецтв [2, 3, 6, 8, 9 тощо]. Водночас за кордоном дана дослідницька проблема вже вивчається багато років.

Віддаючи належне вже проведеним дослідженням, варто вказати на наявність невирішених питань наукового осмислення розвитку танцювальних шоу-програм в Україні. Зазначене виразилося і у відсутності дисертаційного дослідження з даної тематики. Варто також відзначити, що потребують додаткового вивчення саме перспективні аспекти еволюції згаданого масового виду хореографічного мистецтва.

Мета дослідження. Публікація присвячена системному аналізу сучасного стану, проблемних і стримуючих чинників розвитку сфери танцювальних шоу-програм в Україні, а також перспектив подолання впливу зазначених факторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний танець у всіх його напрямках може бути розглянутий як феномен медіакультури або медіафеномен. Це різні танцювальні постановки, спеціально створені для фільмів, музичних кліпів, реклами, модних показів і різних телевізійних шоу. У медіакультурі розбудовується будь-яке середовище, що включає візуальні елементи, а все зафіксоване в тексті одержує вираження через аудіовізуальні канали [1, 15].

Можна говорити про те, що танець у сучасному світі для кожного може бути як засобом самовираження й самоідентифікації, так і комерційним медіапродуктом. У першому випадку танець функціонує як спосіб самовизначення людської особистості, її самовираження, а в другому випадку – оскільки прагнення культури до тотальної комерціалізації завдає певної травми для людини – відчувається тенденція до втрати ідеального змісту й підриву духовних основ танцю.

Наразі не можна сперечатися із тим, що танцювальні шоу-програми є однією з найважливіших складових сучасного мистецтва нашої країни, націлені на потреби масового глядача. Сучасні театралізовані танцювальні шоу характеризуються масштабністю події, масовістю, образністю, видовищністю, а глядач не лише переглядає шоу, а де-факто стає його співучасником.

Полістилістичність сучасних танцювальних шоу, зокрема, продемонстрована у проектах Джона-тану Мюррея Чу – американського продюсера й кінорежисера, відомого за фільмами "Крок уперед 2: Вулиці" і "Крок уперед 3D". У зазначених фільмах крім основної лінії вуличних стилів танцю глядач може бачити цілу добірку епізодів із класичною хореографією, латиноамериканськими танцями, пластикою бойових мистецтв тощо.

У сучасну епоху постмодерну новий розквіт переживає пародія, якої, зокрема, не уникнули і танцювальні шоу. Зокрема танцювальні рیمейки є формою звернення до минулих епох за джерелами ідей і сюжетів. Прикладом зазначеного є рیمейки танців Майкла Джексона. Одним із найбільш популярних є "Thriller", на створення якого, у свою чергу, вплинули фільми жахів 1950-х років.

Продовженням логіки запозичень із минулого стає пародія, що створюється за допомогою пластичної виразності (зокрема, використовуються гіперболізовані рухи й активна міміка, а чіткість змінюється недбалістю. Іронічне ставлення проявляється у сюжеті, в організації танцювального простору, у зовнішній атрибутиці й музиці [5, 114]. Так, популярна мелодія є основою для створення пародії за принципом контрасту: наприклад, під музику відомого балету танцюють хіп-хоп або інший сучасний танець. Показовим у цьому контексті може бути трейлер до українського шоу "Танцюють усі", в якому представлена пародія на службу в армії: танцюристи, як і солдати, одягнені у військову форму й готуються до важкої "служби". Отже, ролик пародіює стиль американських фільмів жанру бойовик.

Популярні американські танцювальні шоу, такі як "So You Think You Can Dance", "Королі танцюла" та їх аналоги: українське шоу "Танцюють усі", являють собою танцювальні проекти медіакультури, які популяризують танець у всіх його варіаціях, стилях і техніках, роблять його усе більш масовим продуктом. Також цікавими медіапроектами виступають танцювальні флешмоби, для створення яких організатори шоу-бізнесу використовують цифрові можливості медіакультури. Зокрема, компанія мобільного зв'язку T-Mobile (ЄС) організувала кілька подібних танцювальних акцій, в яких успішно рекламувала свій продукт. Слоганом компанії є "Life's for sharing" ("Життя – для того, щоб ділитися"), що відображає сутність мобільного зв'язку: тому у відеороликах T-Mobile завжди фігурують люди з телефонами, що фотографують, знімають танець та розповідають про нього своїм близьким. В одному з роликів компанії показується аналогія конструкції телефону з рухами танцюристів.

Говорячи про розвиток індустрії танцювальних шоу-програм в Україні, слід згадати про "Танцюють усі!" – проект світового рівня. "Танцюють усі!" – це формат шоу "So You Think You Can Dance?" ("Думаєш, ти вмієш танцювати?") британської компанії RDF.

Уперше проект "Танцюють усі!" стартував в Україні навесні 2008 року. Він став українською адаптацією британського шоу "So You Think You Can Dance?". Проект проходив у 4 етапи. Спочатку на пошуки талантів відправлялися продюсери, які переглядали учасників в обласних центрах України.

Згодом відбувався телевізійний кастинг у чотирьох містах України, де танцюристів оцінювало професійне журі. На третьому етапі учасників очікував тиждень у Ялті (100 кращик), де з ними працювали професійні хореографи й там визначилася двадцятка кращик танцюристів країни (10 хлопчиків і 10 дівчаток). Надалі був фінал у прямому ефірі, за правилами якого щотижня два учасники (хлопчик і дівчинка), за оцінками журі, вибували із конкурсу, а остаточне рішення ухвалювали телеглядачі.

Слід відзначити, що таланти, відкриті на шоу "Танцюють усі!" упродовж тривалого періоду функціонування цього проекту, в подальшому стали драйверами формування нових танцювальних шоу як загальнонаціонального, так і регіонального масштабу в Україні. Зупинимось на тих, що відомі у столиці нашої держави.

Так, шоу-балет "Колорс" (м. Київ) об'єднав п'ять талановитих і професійних молодих танцюристів, відомих по участі у знаменитих українських телевізійних шоу. Лідер колективу С.Змеєк – досвідчений танцюрист і хореограф, суперфіналіст шоу "Танцюють усі 2!", виконавець головної ролі в першому українському танцювальному 3D-Спектаклі "Барон Мюнхгаузен", один із кращик хореографів телешоу "Танцюють усі 5!". Його колеги В.Загоруйко, П.Симакін, О.Ушаков, Н.Слісаренко і Ю.Сахневич скорили сцени таких телешоу, як "Танцюють усі!", "Танці із зірками", "Х-Фактор", "Фабрика зірок".

Цікавим прикладом звернення до танцювальної естетики минулого є виступи театру історичного танцю "Al'entrada" (Київ), артисти якого створюють яскраве і якісне шоу, витримане в стилістиці тієї або іншої епохи. У колективі працюють універсальні артисти, які пропонують танцювальні й вокальні номери, фаєр-шоу, неонове шоу, а також усілякі майстри-класи. Серед виступів творчого колективу – Різдвяний середньовічний ярмарок (Мюнхен), Фестиваль вуличних театрів "Мозаїка" (Вільнюс), Фестиваль Середньовіччя (Айя Напа, Кіпр), Середньовічний Фестиваль (Зельб, Німеччина), Міжнародний турнір по історичному фехтуванню "Битва націй" (Варшава), історичний фестиваль "Часи й епохи" (Москва) і багато інших подій.

Одним із самих перспективних і талановитих колективів, що стрімко розбудовує ірландські танці в Україні, є степ-шоу-балет "NARNIA". Балет є власником титулу чемпіонів Європи по Ceili Dance (кейлі – традиційний груповий ірландський танець) 2010, 2011 рр., а також чемпіоном світу по Show Dance в World Irish Dance Association 2012 р. і чемпіоном світу по Ceili Dance в 2013 р. Високих результатів колектив досягає завдяки численним тренуванням, регулярно підвищуючи рівень своєї кваліфікації.

Організований у 1998 році "NARNIA" став першим танцювальним колективом України, який включив у свій репертуар виконання ірландських танців, чим відразу виділився серед безлічі інших естрадних виконавців і колективів. Завдяки професійному володінню як технікою степу, так і сучасними напрямками хореографії, балет здійснює синтез різних стилів і напрямків від традиційного ірландського танцю до джазового, від сучасного хіп-хопу й R&B до класичних постановок.

Універсальність танцювальних можливостей дозволяє колективу працювати на одних майданчиках із провідними артистами, музикантами й колективами України.

Не можна сперечатися із тим, що потужним стимулом для розвитку сучасних театралізованих шоу є науково-технічний прогрес. Вказане, насамперед, пов'язано із постійним оновленням технічних засобів для сцени (різноманітні спецефекти, лазерні проєкції та ін.).

Можна розглядати танцювальні шоу як дзеркало культури, як її об'єктивний образ, модель. Танцювальне мистецтво здатне передавати інформацію про сучасний культурний простір, відображаючи основні характеристики епохи постмодерну й медіакультури. Залежно від них виразні засоби танцювальних шоу-програм та їх функції зазнають вагомих змін.

Вагомим фактором підтримки розширення театралізованих дійств у нашій країні є масштабні масові заходи, зокрема такі, як проведення чемпіонату Європи з футболу (2012 р.) або фіналу Євробачення (2005 і 2017 роки). Зокрема, на офіційній церемонії відкриття Євро-2012 у барвистому шоу взяли участь понад 800 волонтерів з 63 країн світу. Шоу являло собою сучасний перформанс, який поєднав символи спорту й культури, національну культуру країн, що приймали чемпіонат (Польща, Україна), та інноваційні технології. Під оплески вболівальників на середину поля спустився величезний м'яч, навколо якого виступили з танцювальним шоу хореографи, у жовто-синіх і біло-червоних костюмах, що символізували дві країни – господарів турніру.

Офіційна церемонія закриття Євро-2012, що пройшла перед фінальним матчем, який відбувся 1 липня 2012 р. у Києві на НСК "Олімпійський", також супроводжувалося грандіозним танцювальним шоу, в якому взяли участь понад 600 волонтерів. Зазначене шоу тривало 12 хвилин, у хореографічній постановці був відображений не лише національний колорит 16 країн-учасниць, а також символічно зображені загальновизнані цінності футболу: єдність, суперництво й пристрасть. Національні гімни обох фіналістів виконували солісти Київського академічного театру опери й балету під керівництвом А.Масленнікова – Т.Ходакова й М.Токовий.

Проблемні аспекти вітчизняних танцювальних шоу безпосередньо пов'язані із загальними тенденціями розвитку хореографічного мистецтва в Україні. Найбільш важливими із негативних факторів вважаємо брак фінансування зазначеної сфери культури з боку держави, а також недостатньо розроблену програму урядової підтримки розвитку вітчизняної хореографії.

На нашу думку, держава в Україні недостатньо якісно виконує такі власні завдання, пов'язані із розвитком хореографічного мистецтва:

- виявлення обдарованих дітей і молоді, а також забезпечення відповідних умов для їхнього освіти й творчого розвитку в сфері хореографії;
- підготовка творчих і педагогічних кадрів у сфері хореографії, а також педагогічних кадрів для системи хореографічної освіти;
- збереження й передача новим поколінням традицій української професійної освіти в сфері мистецтва танцю;
- естетичне виховання підростаючого покоління;
- виховання підготовленої й зацікавленої аудиторії глядачів;
- долучення громадян України до цінностей вітчизняної й закордонної художньої культури, кращих зразків народної творчості, класичного й сучасного мистецтва;
- реалізація морального потенціалу мистецтва як засобу формування й розвитку етичних норм поведінки й моралі як особистості, так і суспільства [11, 30].

Наразі важко чітко вказати шляхи подолання цієї та іншої проблем у сфері танцювальних шоу-програм в Україні. На нашу думку, держава, якщо не в змозі підтримати фінансово талановиті хореографічні колективи, має хоча б творити умови для вільного розвитку їх творчості, а також забезпечити чесні конкурентні умови у сфері шоу-бізнесу.

У контексті прогнозування майбутнього танцювальних шоу-програм слід констатувати, що вказані програми мають значні перспективи у культурному житті, що пов'язано, насамперед із постмодерністськими практиками. Водночас не виключеним буде і звернення вітчизняних талановитих хореографічних колективів до національних традицій (елементів фольклору). Загалом як на сьогодні, так і через декілька років танцювальні шоу будуть здатні передавати інформацію про сучасний культурний простір, відображаючи основні характерні риси епохи постмодерна та медіакультури. У залежності від них виразні засоби танцю та його функції у коротко- та середньостроковій перспективі зазнають змін.

Зупиняючись більш детально саме на ролі танцювальних шоу-програм у контексті постмодерністської культури майбутнього, відзначимо, що для неї будуть характерними стилістичний плюралізм та злиття різних стилів і напрямків. Наслідком цього буде збереження різноманітності стилів танцю у наступні роки. Різні техніки й напрямки з'єднуюватимуться в одному танці, часто запозичуватимуться танцювальні рухи класичного й народних танців. Також для танцювальних шоу в перспективі буде характерним використання позатанцювальних рухів або побутової пластики.

У перспективі у вітчизняних танцювальних шоу змішуватимуться стилі і це формуватиме їх колаж, мозаїку. Таким чином, може знижуватися високий стиль через пародійний механізм, але це зниження уможливуватиме знаходження нових змістів. Наприклад, це може бути "протистояння" класичної й вуличної хореографії, коли танцюристи повторюють рухи суперників, іронічно здійснюючи танцювальні па. Також крім прийомів стилізації й пародизації пластичних образів можливо будуть використовуватися римейки класичних музичних творів для посилення характеристик танцювального образу, що формується [7, 148].

Сучасний танець у майбутньому буде ще в більшій мірі орієнтованим на медіасередовище, у т.ч. на те, щоби бути більш видовищним, цікавим у візуальному аспекті, тому в танцювальних шоу з'являтимуться акробатичні й циркові трюки, комп'ютерні спецефекти тощо – усе, що може вразити глядача, зацікавити й "прикувати" до екранів.

Інтернет як простір медіакультури, де комунікативні процеси відбуваються особливо інтенсивно, акумулюватиме у собі властивості багатоканальності медіа (мультимедійності) і матиме інтерактивний характер. Ці медіа-технології будуть робити танцювальні шоу усе більш інтерактивним, дозволяючи проводити "онлайн-батли" (як, наприклад, пройшла танцювальна битва команд "Adam/Chu Dance Crew" і "M&M"), впливати на створення танцювальних проєктів, стаючи їх співавторами (у такий спосіб був спроєктований серіал "Legion of Extraordinary Dancers").

Висновки. Отже, розглянувши проблематику даного дослідження, ми прийшли до таких висновків:

- танцювальні шоу-програми є одним із видів хореографічного мистецтва, які найбільш динамічно розвиваються в Україні. Вони представляють собою один із видів культурно-дозвілєвої роботи й активності, котрому властиві наявність усіх театральних ефектів: тематичний сценарний хід, розважальний характер, світло, музика, костюми тощо. Важливо відзначити, що українські танцювальні шоу, крім, власне, національних елементів, беруть за зразок все ж європейські хореографічні новомодні тенденції;
- як і в багатьох інших сегментах культурного життя України, ключовим проблемним питанням у сфері танцювальних шоу є регуляторний та фінансовий аспекти. На нашу думку, держава недостатньо якісно виконує ряд функцій, пов'язаних із розвитком хореографічного мистецтва: бюджетна підтримка навчальних закладів та талановитих хореографічних колективів, формування ідейних засад танцювального мистецтва, недопущення еміграції з нашої країни талановитих хореографів та виконавців. Крім того, формується залежність більшості танцювальних шоу-проєктів в Україні не від державної політики в сфері розвитку культури і мистецтва, а від великого капіталу;
- до перспектив розвитку досліджуваної галузі у нашій країні на найближчі роки можна було б віднести: а) змішання стилів, їх еkleктичність за одночасного використання запозичень із минулих епох і постмодерністської пародії; б) зміну ідеалів і художніх канонів танцювальних шоу (ймовірно, у бік їх більшої технологічності) за умов домінування розважальних й естетичних функцій; в) посилення

мультимедійної складової зазначених шоу, яка дозволить через можливості високошвидкісного Інтернет забезпечувати вільний доступ до перегляду танцювальних шоу певної країни у всьому світі, що є інструментом їх популяризації. У цілому, на нашу думку, в майбутньому цілком ймовірно буде поєднання на шоу танцювальних стилів, що, на перший погляд, кардинально різняться.

Серед питань, які ще лишаються науковими лакунами, проте є важливими для розуміння майбутнього танцювальних шоу в Україні та світі, слід віднести:

- особливості формування регіональних шкіл підготовки хореографів і учасників зазначених шоу в різних областях нашої країни;
- роль іноземних запозичень у вітчизняних танцювальних шоу-програмах;
- можливості поширення художньої культури вітчизняних шоу-хореографів закордон (міжнародні гастролі українських колективів тощо).

Література

1. Борсук Н. В. Танці в сучасних ритмах : нариси / Н. Борсук, А. Тараканова. – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 52 с.
2. Горбов А. Постановка видовищно-театралізованих заходів / А. Горбов ; упоряд. О. Колонькова. – К. : Шкільний світ, 2010. – 127 с.
3. Драматургія масових театралізованих заходів / Авт.-уклад. А. З. Житницький ; Харківська держ. академія культури. – Х. : ХДАК, 2004. – 128 с.
4. Зав'ялова О. К. Історія балетного мистецтва: від витоків – до початку ХХ ст. / О. К. Зав'ялова ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. – Суми : Мрія, 2014. – 114 с.
5. Кужельний О. П. Основи режисури театралізованих видовищ і свят / О. П. Кужельний ; Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. – К. : НАККІМ, 2012. – 140 с.
6. Мельник М. М. Сучасний стан і тенденції розвитку театралізованого тематичного концерту / М. М. Мельник // Мистецтвознавчі записки. – 2012. – Вип. 21. – С. 95-101.
7. Откидач В. М. Естрадний спів і шоу-бізнес / В. М. Откидач. – Вінниця : Нова Книга, 2013. – 367 с.
8. Поплавський М. М. Шоу-бізнес: теорія, історія, практика / М. М. Поплавський. – К. : Вид-во КНУКІМ, 2001. – 560 с.
9. Татаренко М. Г. Діяльність хореографа постановника в масових видовищних заходах / М. Г. Татаренко // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. – 2014. – Вип. 33. – С. 299-304.
10. Театр: історія, теорія, практика : зб. ст. : пер. з пол. / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка, каф. театрознавства та актор. майстерності. – Л. : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – 203 с.
11. Шариков Д. І. Теорія, історія та практика сучасної хореографії. Генезис і класифікація сучасної хореографії – напрями, стилі, види : монографія / Д. І. Шариков. – К. : КиМУ, 2010. – 208 с.

References

1. Borsuk, N., & Tarakanowa A. (2014). Dancing in modern rhythms: Essays. Vinnitsa: Nowa Knyga [in Ukrainian].
2. Gorbov, A. (2010). Setting spectacular theatrical events. Kyiv: Shkil'ny swit [in Ukrainian].
3. Zhytnyz'ky, A.Z. (Eds.). (2004). Dramatic massive theatrical events. Charkiv: CHDAK [in Ukrainian].
4. Zavjalova, O.K. (2014). The history of ballet, from the sources – the beginning of XX century. Sumy: Mriya [in Ukrainian].
5. Kuzhel'ny, O.P. (2012). Fundamentals of directing theatrical spectacles and celebrations. Kyiv: NAKKIM [in Ukrainian].
6. Mel'nyk, M.M. (2012). Current status and trends dramatized thematic concerts. Mystetstoznavchi zapysky, 21, 95-101 [in Ukrainian].
7. Otkydach, W.M. (2013). Variety singing and showbiz. Vinnitsa: Nowa Knyga [in Ukrainian].
8. Poplawky, M.M. (2001). Showbiz: Theory, History, Practice. Kyiv: NAKKIM [in Ukrainian].
9. Tatarenko, M.G. (2014). The activities director choreographer in mass entertainment events. Aktual'ni problem istorii, teorii ta praktyky chydozhnioi kul'tury, 33, 299-304 [in Ukrainian].
10. Theatre: History, Theory, Practice. (2013). L'viv: LNU imeni I.Franka [in Ukrainian].
11. Sharikow, D.I. (2010). The theory, history and practice of modern dance. Genesis and classification of modern dance – trends, styles, types. Kyiv: KIMU [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 9.03.2017 р.